

กฎหมายเชิงธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Business Law

จารุวรรณ กมลสินธุ์*

Charuwan Kamolsin

พนิดา นิมวัฒน์**

Panita Nimwat

ดนิตา นิมวัฒน์***

Danita Nimwat

ผู้ประพันธ์บรรณกิจ: ดนิตา นิมวัฒน์ อีเมล: Nimwat.d@gmail.com

บทคัดย่อ

กฎหมายธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตและกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจในโลกดิจิทัลที่เชื่อมต่อกันอย่างไร้พรมแดน ธุรกิจจำนวนมากหันมาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการให้บริการและทำธุรกรรมมากขึ้น ทำให้การกำหนดกรอบกฎหมายที่ชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความเป็นธรรม ปกป้องสิทธิของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และส่งเสริมความเชื่อมั่นของผู้บริโภค หนึ่งในประเด็นหลักของกฎหมายธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์คือการรับรองความถูกต้องของธุรกรรมทางดิจิทัล โดยเฉพาะการให้ผลทางกฎหมายแก่การทำสัญญา การบันทึกข้อมูล และการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจในยุคที่พรมแดนทางกายภาพไม่ใช่อุปสรรคอีกต่อไป นอกจากนี้ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) มีบทบาทในการควบคุมการเก็บ รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าอย่างมีความรับผิดชอบ ส่วนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคก็มีหน้าที่รับประกันความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการซื้อขายสินค้าและบริการผ่านระบบดิจิทัล ขณะเดียวกัน กฎหมายภาษีอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยให้

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Asst. Prof., Bachelor of Business Administration Program in Management, Chaopraya University

** อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Lecturer, Bachelor of Business Administration Program in Trading Innovation Management, Chaopraya University

*** อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Lecturer, Chaopraya University

ภาครัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากธุรกิจออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การพัฒนากฎหมายให้มีความครอบคลุมและทันสมัย จึงเป็นกลไกสำคัญในการรองรับการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดิจิทัล และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในระยะยาว

คำสำคัญ: กฎหมาย, ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์, ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

E-business laws play an important role in promoting the growth and regulation of business operations in the borderless, digital world. As more and more businesses turn to online platforms to provide services and conduct transactions, a clear legal framework is essential to ensure fairness, protect the rights of stakeholders, and promote consumer confidence. One of the key issues of e-business laws is the authentication of digital transactions, particularly the legal effect of contracts, data recording, and electronic signatures, which is stipulated in the Electronic Transactions Act B.E. 2544 to support business operations in an era where physical borders are no longer a limitation. In addition, personal data protection laws, such as the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (PDPA), play a role in controlling the responsible collection, use, and disclosure of customer data. Consumer protection laws are responsible for ensuring transparency and fairness in the purchase and sale of goods and services via digital systems. At the same time, e-tax laws also help the government collect revenue from online businesses appropriately. Therefore, developing a comprehensive and up-to-date legal framework is an important mechanism to support the transformation of digital businesses and build confidence in e-business transactions in the long term.

Keywords: E-Business, Electronic Transactions, Law

บทนำ

ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจใหม่จากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ธุรกิจสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั่วโลกผ่านอินเทอร์เน็ต ลดต้นทุนการดำเนินงานทั้งในด้านสถานที่ แรงงาน

และการตลาดแบบดั้งเดิม อีกทั้งระบบอัตโนมัติยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการซัพพลายเชน การวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า ตลอดจนการสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินธุรกิจมีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของตลาดได้ทันการณ์ โดยเฉพาะในช่วงหลังการระบาดของ COVID-19 ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้หลายธุรกิจต้องเร่งเปลี่ยนผ่านสู่ระบบออนไลน์ (ณัฐวี อดุลกฤษฎ์, 2562)

อย่างไรก็ตาม แม้โอกาสทางธุรกิจจะเพิ่มขึ้น แต่ความท้าทายด้านกฎหมายก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ธุรกิจดิจิทัลต้องการความเชื่อมั่นสูง โดยเฉพาะการทำสัญญาออนไลน์ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องมีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนและทันสมัย ประเทศไทยแม้มีกฎหมายรองรับในประเด็นเหล่านี้ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่การบังคับใช้ในทางปฏิบัติยังขาดความสม่ำเสมอและกลไกกำกับดูแลที่เข้มแข็งพอ

เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล หลายประเทศมีพัฒนาการทางกฎหมายที่ชัดเจนและเป็นระบบ สหภาพยุโรปได้ออกกฎระเบียบของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์และบริการด้านความน่าเชื่อถือสำหรับธุรกรรมออนไลน์ (eIDAS) ซึ่งกำหนดระดับความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นขั้น ๆ ได้แก่ระดับของการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Basic, Advanced และ Qualified) พร้อมทั้งกำหนดให้ผู้ให้บริการต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงานกลาง (European Union, 2014) นอกจากนี้ กฎหมายระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) ของสหภาพยุโรปยังวางกรอบการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่เข้มงวดและครอบคลุมสิทธิของเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน (European Union, 2016) ขณะที่สหรัฐอเมริกาที่มีการออกกฎหมายเฉพาะด้าน เช่น E-SIGN Act ที่รับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างมีผลทางกฎหมาย (United States Congress, 2000) กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลของเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี (COPPA) (Federal Trade Commission, 1998) และกฎหมายที่เน้นด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ (CISA) (United States Congress, 2015)

นอกจากนี้ ระบบภาษีดิจิทัลของประเทศเหล่านี้ยังครอบคลุมธุรกรรมข้ามพรมแดนอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้แพลตฟอร์มดิจิทัลต้องเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากรอบกฎหมายที่มีมาตรฐานสากลและระบบกำกับดูแลที่เข้มแข็ง เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือในระบบดิจิทัล และคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคได้ดีกว่าประเทศที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นเช่นประเทศไทย (UNCTAD, 2020) โดยในประเทศไทยมีกฎหมายรองรับ ดังนี้

(1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (E-Transaction Act) พระราชบัญญัติฉบับนี้โดยที่การทำธุรกรรมในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยมีการพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาซึ่งสามารถอำนวยความสะดวก

และรวดเร็วซึ่งมีประสิทธิภาพสูงแต่การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างจากการทำธุรกรรมทั่วไป โดยการทำธุรกรรมทั่วไปมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงต้องมีการรับรองทางกฎหมายของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการรับรองการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้น่าเชื่อถือและมีผลในทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมโดยวิธีการทั่วไป (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563)

(2) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) กฎหมายนี้กำหนดให้ธุรกิจต้องเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าอย่างเหมาะสม โดยต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลและปกป้องข้อมูลไม่ให้รั่วไหลธุรกิจต้องมีมาตรการปกป้องข้อมูลลูกค้า เช่น การเข้ารหัสข้อมูลและการเก็บข้อมูลในระบบที่ปลอดภัย มีบทลงโทษหากละเมิด เช่น โทษปรับทางปกครองสูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิ ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวมหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิด (พระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, 2562)

(3) กฎหมายภาษี กฎหมายภาษีอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce Tax) ตั้งแต่ปี 2564 ธุรกิจ E-Business ทั้งในและต่างประเทศที่มีรายได้จากผู้ใช้ในประเทศไทย จะต้องจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) 7% ธุรกิจในประเทศต้องแสดงรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการออนไลน์และชำระภาษีให้ถูกต้องแพลตฟอร์มต่างประเทศ เช่น Amazon, Netflix หรือ Facebook ต้องจ่าย VAT หากให้บริการในประเทศไทย

(4) กฎหมายว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (Computer Crime Act) โดยควบคุมการกระทำที่อาจเป็นภัยต่อระบบคอมพิวเตอร์ เช่น การโจมตีข้อมูลธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และการเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จของธุรกิจต้องตรวจสอบและป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ต้องระมัดระวังการเผยแพร่ข้อมูลที่อาจละเมิดกฎหมายโดยมีการจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีภารกิจในการกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560)

(5) กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา การใช้เนื้อหา รูปภาพ หรือซอฟต์แวร์ในธุรกิจออนไลน์ต้องเคารพลิขสิทธิ์ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ในปัจจุบัน มีกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา จำนวน 7 ฉบับ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2562)

(6) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดให้ธุรกิจออนไลน์ต้องให้ข้อมูลสินค้าและบริการอย่างชัดเจน เช่น ราคา เงื่อนไขการชำระเงิน การจัดส่ง และการรับประกันห้ามโฆษณาที่หลอกลวงหรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและการบริหารงานคุ้มครองผู้บริโภค อันได้แก่ การตรวจสอบ การดูแล และการประสานงานในการทำงานของหน่วยงาน

รัฐต่าง ๆ เพื่อปกป้องผู้บริโภค ยังไม่เหมาะสม และโดยที่ในปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น ๆ บัญญัติไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจมากขึ้น สมควร (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2564)

(7) กฎหมายแรงงาน สำหรับธุรกิจที่จ้างงานแบบออนไลน์หรือ Remote Work (การทำงานระยะไกล ใช้ในสถานการณ์ขององค์กรในภาวะที่ต้องเผชิญกับโควิด-19) (Ibiz, ม.ป.ป.) ขณะเดียวกัน ก็มีข้อควรพิจารณาและแนวทางที่ที่บริษัทและองค์กรธุรกิจควรต้องทำความเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น เวลาทำงานและสวัสดิการของพนักงาน ซึ่งกฎหมายและเอกสารสำคัญที่ธุรกิจ E-business (ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์) ดำเนินธุรกิจในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ซึ่งทำให้อยู่ภายใต้กฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ความปลอดภัย และการปฏิบัติตามข้อกำหนดดังที่จะกล่าวต่อไปนี้คือรายการกฎหมายและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

1. กฎหมายคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูลกฎหมายเหล่านี้ควบคุมวิธีการที่ธุรกิจรวบรวม ประมวลผล จัดเก็บ และแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคล ข้อบังคับทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูล (GDPR) (EU) รับรองความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูลสำหรับบุคคลภายใน EU การไม่ขายข้อมูล พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) (ประเทศต่าง ๆ) กฎหมายที่คล้ายกันในสิงคโปร์ ไทย และประเทศอื่น ๆ ควบคุมการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลพระราชบัญญัติคุ้มครองความเป็นส่วนตัวออนไลน์ของเด็ก (COPPA) (USA) ปกป้องเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี โดยควบคุมวิธีการรวบรวมข้อมูลทางออนไลน์

2. กฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์กฎหมายเหล่านี้มุ่งเน้นที่การรักษาความปลอดภัยระบบเครือข่าย และข้อมูลจากการเข้าถึงหรือการละเมิดโดยไม่ได้รับอนุญาต Cybersecurity Information Sharing Act (CISA) (สหรัฐอเมริกา) กำหนดให้การเข้าถึงหรือการแทรกแซงระบบคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นสิ่งผิดกฎหมายนโยบายความปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ

3. กฎหมายว่าด้วยอีคอมเมิร์ซและการคุ้มครองผู้บริโภคธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่รับรองสิทธิของผู้บริโภคและแนวทางปฏิบัติทางธุรกิจที่เป็นธรรม คำสั่งอีคอมเมิร์ซ (สหภาพยุโรป:E-Commerce Directive) กำหนดกฎเกณฑ์สำหรับบริการออนไลน์

4. กฎหมายว่าด้วยสัญญาและธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ต้องอาศัยข้อตกลงทางดิจิทัล ซึ่งควบคุมโดย กฎหมายว่าด้วยลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ในพาณิชย์ระดับโลกและระดับชาติ (E-SIGN) (สหรัฐอเมริกา) ยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์และสัญญา กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

5. กฎหมายภาษีธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ต้องปฏิบัติตามภาระผูกพันด้านภาษี ซึ่งรวมถึง ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) บังคับใช้กับสินค้าและบริการดิจิทัลในสหภาพยุโรปและภูมิภาคอื่น ๆ

6. กฎระเบียบเฉพาะอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมบางประเภท มาตรฐานอุตสาหกรรมสำหรับธุรกิจที่จัดการข้อมูลบัตรเครดิต กฎหมายต่อต้านสแปมและการตลาด กฎหมายที่ควบคุมการตลาดดิจิทัล และการสื่อสาร ได้แก่พระราชบัญญัติ Controlling the Assault of Non-Solicited Pornography And Marketing Act of 2003 (สหรัฐอเมริกา) ควบคุมอีเมลเชิงพาณิชย์ โดยกำหนดให้ธุรกิจต้องให้ตัวเลือก ไม่สมัครรับข้อมูลกฎระเบียบความเป็นส่วนตัวและการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (PECR)

นอกเหนือจากกฎหมายและข้อบังคับที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีประเด็นเชิงโครงสร้างในเชิงนโยบาย และกฎหมายเป็นพิเศษในการดำเนินธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ คือ การขาดมาตรฐานกลางในการรับรองความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการทำธุรกรรมออนไลน์ หากปราศจากระบบที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องและตัวตนของผู้ลงนามได้อย่างชัดเจน ความน่าเชื่อถือของสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ย่อมลดลง (จามร และ ดนิตา, 2566) ซึ่งยังไม่มีกำหนดระดับความเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นทางการ ในขณะที่สหภาพยุโรปได้ออกกฎระเบียบของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์และบริการด้านความน่าเชื่อถือสำหรับธุรกรรมออนไลน์ (eIDAS) ซึ่งกำหนดให้มีการแบ่งระดับความน่าเชื่อถือ เช่น Basic, Advanced และ Qualified e-Signatures พร้อมทั้งกำหนดให้ผู้ให้บริการต้องผ่านการรับรองอย่างเข้มงวดโดยหน่วยงานกลาง (European Union, 2014) และปัจจุบันการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมของไทยยังเผชิญกับข้อจำกัดในทางปฏิบัติ เช่น การพิสูจน์ความถูกต้อง (authenticity) และความสมบูรณ์ของข้อมูล (integrity) โดยไม่มีแนวปฏิบัติมาตรฐานที่ชัดเจน ในขณะเดียวกัน การตีความและการบังคับใช้สัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) ก็ยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในกฎหมายไทยรองรับ ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนทางกฎหมายสำหรับธุรกรรมดิจิทัลรูปแบบใหม่ (UNCITRAL, 2021; ITU, 2020)

สรุป

ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจแบบเดิม ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์กำลังเติบโตโดยไม่ต้องมีสถานที่ตั้งทางกายภาพ ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ เนื่องจากสามารถขยายตัวและเข้าสู่ตลาดได้เร็วกว่าธุรกิจแบบเดิมจึงทำให้เพิ่มผลกำไรได้สูงสุด ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ไม่จำกัดจำนวนผ่านอินเทอร์เน็ต และการดำเนินธุรกิจที่ขาดความน่าเชื่อถือในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจของคู่สัญญา โดยเฉพาะในการทำธุรกรรมออนไลน์ที่ต้องอาศัยการยืนยันตัวตนและความถูกต้องของข้อมูล หากไม่มีมาตรฐานหรือระบบรับรองที่ชัดเจน อาจก่อให้เกิดข้อพิพาททางกฎหมาย และลดทอนความเชื่อมั่นในธุรกรรมดิจิทัลโดยรวม

ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันเผชิญกับความเสี่ยงทางไซเบอร์มากมาย เช่น การโจรกรรมข้อมูล การแทรกโค้ดที่เป็นอันตราย การโจมตีแบบปฏิเสธการให้บริการ การละเมิดการเข้าถึงระบบ ความล้มเหลว

ด้านความปลอดภัย ข้อผิดพลาดของโปรแกรม และการใช้ระบบในทางที่ผิดหรือการยกยอกทรัพย์ ซึ่งล้วนเป็นภัยที่กรมธรรม์ทรัพย์สินแบบเดิมไม่สามารถครอบคลุมได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น ธุรกิจอีคอมเมิร์ซควรหลีกเลี่ยงการใช้ประกันภัยแบบดั้งเดิม และหันมาเลือกใช้กรมธรรม์เฉพาะทาง เช่น กรมธรรม์อีคอมเมิร์ซหรือประกันภัยทางไซเบอร์ ที่ให้ความคุ้มครองเหมาะสมกับความเสี่ยงของธุรกิจยุคดิจิทัล (Willis, 2010)

การแก้ไขข้อกฎหมายและปรับปรุงการบริหารสำหรับ E-business จำเป็นต้องพิจารณาความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจ ความโปร่งใสในการบริหาร และความปลอดภัยของผู้บริโภคควบคู่กัน การใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงระบบประกันภัย และการสนับสนุนความรู้ด้านกฎหมายและประกันภัย จะช่วยให้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ธุรกิจดิจิทัลยังต้องพึ่งพาเครือข่ายกฎหมายที่มั่นคงเพื่อรองรับธุรกรรมดิจิทัลในทุกด้าน ตั้งแต่การทำสัญญาออนไลน์ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดเก็บข้อมูล ไปจนถึงการคุ้มครองผู้บริโภคและการระงับข้อพิพาท (UNCTAD, 2020) แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านมาตรฐานของการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ การรับฟังพยานหลักฐานในศาล และการตีความสัญญาอัจฉริยะที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายไทยให้ทันสมัย โดยเฉพาะการจัดตั้งระบบรับรอง Trust Service Provider โดยยกระดับให้สูงขึ้น (European Union, 2014), การออกกฎหมายว่าด้วย Smart Contract (UNCITRAL, 2021) และการจัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับการพิสูจน์พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ (International Telecommunication Union [ITU], 2020)

ข้อเสนอแนะ

1. แก้ไขความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การเพิ่มมาตรการในการกำกับดูแลบริษัทขนาดเล็กที่อาจขาดความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น GDPR หรือ PDPA พัฒนาระบบสนับสนุนธุรกิจเพื่อให้คำแนะนำด้านการจัดการข้อมูล เช่น เครื่องมือช่วยจัดการความเป็นส่วนตัวและระบบความปลอดภัยข้อมูล
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ปรับปรุงกฎหมายภาษีให้สอดคล้องกับการทำธุรกิจข้ามพรมแดน เช่น การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) สำหรับธุรกรรมระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซับซ้อนในขั้นตอนการเสียภาษีออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายโดยธุรกิจขนาดเล็ก
3. ควรมีการกำหนดมาตรฐานระดับความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในทางกฎหมายอย่างชัดเจน และจัดตั้งระบบรับรองผู้ให้บริการลายมือชื่อดิจิทัลที่ผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความน่าเชื่อถือในธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

บรรณานุกรม

- จามร รักประเสริฐสุข, และ ดนิตา นิมวัฒน์. (2566). ความแตกต่างระหว่างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่อดิจิทัล. *วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต*, 5(1), 15–30.
- ณัฐวี อุตกฤษฎ์. (2562). E-Business และ E-Commerce เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร. https://mis.itd.kmutnb.ac.th/e_business/
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). *พ.ร.บ.ธุรกรรมฯ เดอะซีรีส์*. https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Electronic-Transactions-Act-the-Series_Ep1.aspx
- Electronic Transactions Development Agency. (2020). *The Electronic Transactions Act Series*. https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Electronic-Transactions-Act-the-Series_Ep1.aspx
- European Union. (2014). *Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market (eIDAS)*. Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0910>
- International Telecommunication Union. (2020). *Digital evidence: Framework for admissibility and authenticity*. <https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/Digital-Evidence-Framework.pdf>
- United Nations Conference on Trade and Development. (2020). *Digital economy report 2020: Cross-border data flows and development – For whom the data flow*. UNCTAD. <https://unctad.org/webflyer/digital-economy-report-2020>
- Willis, R. A. (2010). Business insurance: First-party commercial property insurance and the physical damage requirement in a computer-dominated world. *Florida State University Law Review*, 37(4), 1003-1022.